

TOMAS AKVINIETIS

SUMA PRIEŠ PAGONIS

TREČIOJI KNYGA. APVAIZDA. 134–135 SKYRIAI

Summa Contra Gentiles. Book III. Providence.
Chapters 134–135

CXXXIV SKYRIUS

ATSAKYMAS Į ANKSČIAU PATEIKTUS
IR PRIEŠ NETURTAJŲ NUKREIPTUS
ARGUMENTUS

- [1] Visa tai matant, lengva paneigti anksčiau pateiktus ir prieš neturtą nukreiptus argumentus.
- [2] Nors pirmajame argumente teigiama, kad žmogus iš prigimties linkęs kaupti pragyvenimo reikmenis, tačiau ne taip, kad kiekvienas turėtų tuo darbu užsiimti. Juk ir bitės ne visos atlieka tą patį darbą, nes vienos renka medų, kitos iš vaško lipdo korius, o motinėlės tais darbais neužsiima. Todėl būtina, kad ir žmonės panašiai elgtųsi. Kadangi žmogaus gyvenimui reikia daugybės dalykų, kuriais pats vienas žmogus negali apsirūpinti, tai būtina, kad skirtingi žmonės užsiimtų skirtingais darbais: pavyzdžiui, kad vieni dirbtų žemę, kiti ganytų gyvulius, tretieji statytų namus ir taip toliau. Ir kadangi žmogui gyvenime trūks-ta ne tik kūniškų, bet dar labiau dvasinių dalykų, tai būtina, kad kai kurie žmonės tais dalykais užsiimtų kitų žmonių tobulinimui; ir jie turi būti atleisti nuo rūpinimosi laikiniais dalykais. Ši skirtingų pareigų skirtingiems žmonėms paskirstymą atlieka dieviškoji apvaizda vieniems suteikdama polinkį prie vienu darbų, kitiems – prie kitų.

| Dail. Beato Angelico

RAKTAŽODŽIAI: Tomas Akvinielis, Suma prieš pagonis, neturtas, turtas, dorybė.

KEY WORDS: Thomas Aquinas, Summa Contra Gentiles, poverty, riches, virtue.

- [3] Todėl aišku, kad atsisakantieji rūpintis laikiniais dalykais, pragyvenimo reikmenų neatsisako, kaip tai siekia įrodyti antrasis argumentas. Mat jie tikisi savo gyvybę palaikyti arba savo pačių darbu, arba kitų žmonių geradaryste bendros nuosavybės, arba kasdienio maitinimo pagrindu. Juk Filosofas teigia, jog „draugų pagalba tam tikra prasme prilygsta mūsų pačių darbui, nes mes paskatiname juos veikti.“⁴¹ Vadinasi, tai, ką mūsų draugai turi, tam tikra prasme ir mes turime.
- [4] Žmones turi sieti draugystė, kad jie galėtų vienas kitam padėti tiek dėl dvasinių, tiek dėl žemiškų dalykų. Tačiau pagalba dėl dvasinių reikalų yra svarbesnė už pagalbą dėl laikinų tiek, kiek dvasiniai dalykai yra svarbesni už laikinuosius ir būtinesni siekiant būsimos palaimos tikslo. Todėl, priešingai trečiojo argumento išvadai, tas, kuris savo noru priimdamas neturtą atsisako galimybės padėti kitiems dėl laikinų dalykų, kad pasiektų dvasinius, kuriais galėtų būti dar naudingesnis kitiems, neveikia prieš žmonių visuomenės gerį.
- [5] Tačiau iš to, kas jau pasakyta, aišku, kad turtas žmogui yra gėris ne pats savaime, o tik tiek, kiek jis nukreiptas į proto gerį. Todėl niekas netrukdo tam, kad neturtas būtų dar didesnis gėris, jeigu juo žmogus nukreipiamas į dar tobulesnį gerį. Tuo atsakoma į ketvirtąjį argumentą.
- [6] Ir kadangi nei turtas, nei neturtas, nei joks kitas išorinis dalykas pats savaime nėra žmogaus gėris, o tik tiek, kiek jis nukreipiamas į proto tikslą, tai niekas nekliudo, kad bet kuriuo iš jų pasinaudojus ne pagal proto taisyklės, kultų kokia nors yda. Todėl reikia sakyti, ne kad minėti dalykai yra blogi patys savaime, o kad jais blogai pasinaudota. Tad, priešingai negu siekia parodyti penktasis argumentas, neturto nedera atsisakyti vien todėl, jog kartais jis lemia ydas.
- [7] Tad reikia turėti omenyje, kad dorybės vidurys atrandamas remiantis proto taisykle, o ne išorinių gėrybių kiekiu. Todėl kartais atsitinka taip, kad tai, kas yra kraštutinumas išorinių daiktų kiekio požiūriu, yra vidurys proto taisyklės požiūriu. Juk niekas, išskyrus didžiadvasį, nesiekia didžių dalykų ir niekas jo nepranoksta dosnumu. Vadinasi, jis laikosi vidurio ne kiekybės arba koku nors panašiu požiūriu, o tuo, kad laikosi proto taisyklės nustatytų ribų. Toji taisyklė ne tik nurodo panaudojamų daiktų kiekį, bet atsižvelgia į asmenines aplinkybes ir siekius bei vietas ir laiko sąlygas ir kitus panašius, dorybių veiklai būtinus dalykus. Todėl tas, kuris dėl savanoriško neturto visko atsižada, dorybei neprieštarauja. Ir tas neišlaidauja, kuris siekia deramo tikslo tenkindamas ir kitas [doram veiksmui] būtinas sąlygas. Juk didesnis dalykas yra savo gyvybę statyti į pavojų vadovaujantis narsumo dorybe ir tenkinant būtinas [doro veiksmo] sąlygas, negu dėl deramo tikslo atsisakyti viso savo turto. Štai šitaip atsakome į šeštąjį argumentą.
- [8] O tai, kas teigiama remiantis Saliamono žodžiais, mūsų išvadoms neprieštarauja, nes akivaizdu, jog kalbama apie prievartinį neturtą, kuris dažnai būna vavgysčių priežastis.

CXXXV SKYRIUS

ATSAKYMAS Į ARGUMENTUS, KURIAIS PRIEŠTARAUJAMA ĮVAIRIEMS SAVANORIŠKĄ NETURTĄ PRIĖMUSIŲ ŽMONIŲ GYVENIMO BŪDAMS

- [1] Tačiau pateikus šiuos atsakymus, reikia apsvarstyti būdus, kuriais dera gyventi tiems, kurie savanoriškai pasirinko neturtą.
- [2] Pirmasis būdas, būtent tas, kai visi bendrai gyvena iš parduotos nuosavybės pinigų, yra tinkamas, tačiau neilgam laikui. Todėl apaštalai šį gyvenimo būdą tikintiesiems Jeruzalėje įdiegė, nes iš Šventosios Dvasios žinojo, kad neilgai Jeruzalėje turės kartu gyventi tiek todėl, jog žydai juos persekios, tiek ir dėl to, jog miestas neišvengiamai bus sugriautas ir tauta išblaškyta. Todėl buvo būtina tikinčiuosius aprūpinti tik neilgam laikui. Tačiau kai jie atėjo pas pagonis, tarp kurių Bažnyčia turėjo būti įsteigta ir toliau egzistuoti, tai tokio gyvenimo būdo nepasirinko diegti.
- [3] Tai, kad dalintojai gali apgaulinėti, nėra argumentas prieš tą gyvenimo būdą. Juk apgaulė pasitaiko visur, kur tik žmonės vieni su kitais bendrauja. Tačiau esant minėtam būdui, ji pasitaiko tuo rečiau, kuo mažiau tikėtina, kad tobulo gyvenimo siekiantys žmonės užsiimtų apgavystėmis. Be to, kad apgaulės nebūtų, tikintieji dalintojais skiria tik patikimus žmones. Todėl apaštalai buvo išsirinkę Steponą ir kitus, kuriuos laikė tinkamiausiais eiti tas pareigas (Apd 6, 1–7).
- [4] Tačiau yra ir kitas tinkamas savanorišką neturtą pasirinkusių gyvenimo būdas, t. y. gyventi iš bendros nuosavybės.
- [5] Dėl jo niekas nepraranda nieko iš to tobulumo, kurio siekia savanorišką neturtą pasirinkę žmonės. Juk vienas arba keli iš jų gali deramai valdyti tą nuosavybę taip, kad kiti, nesirūpindami žemiškaisiais dalykais, galėtų laisvai atsidėti dvasiniams naudodamiesi savanoriško neturto vaisiais. O tie, kurie tą rūpestį už kitus prisiima, iš to gyvenimo tobulumo nieko nepraranda, nes tai, ką jie praranda stokodami ramybės, atgauna meilės (*caritas*) tarnyboje, kuri irgi yra tobulo gyvenimo dalis.
- [6] Taip pat šis gyvenimo būdas neatima santarvės dėl bendros nuosavybės. Juk savanoriško neturto gyvenimą privalo pasirinkti tie, kurie laikinuosius dalykus niekina, o tokie žmonės dėl bendrų laikinų dalykų negali vaidytis pirmiausia todėl, kad jiems iš laikinųjų dalykų nedera tikėtis nieko daugiau, išskyrus to, kas gyvenimui būtinausia, ir todėl, kad dalintojai turėtų būti patikimi. Ir šis gyvenimo būdas neturėtų būti pripažintas netinkamu dėl to, jog kai kurie žmonės juo piktnaudžiauja, nes piktieji net gerį panaudoja piktam, o gerieji net blogį – geram.
- [7] Trečiasis gyvenimo būdas – gyvenimas iš savo rankų darbo – taip pat tinka savanorišką gyvenimo būdą pasirinkusiems.
- [8] Juk pirmasis argumentas sako netiesą, kad neprotinga laikinų dalykų atsisakyti tam, kad savo rankų darbu jų vėl įsigytum, nes turtų turėjimas reikalauja rūpintis jų įsigijimu, arba bent jau saugojimu, ir jie užvaldo žmogaus jausmus. Bet tiems, kurie savo rankų darbu sau užsidirba kasdienę duoną, taip neatsitinka.

- [9] Be to, akivaizdu, kad norint rankų darbu užsidirbti natūraliam gyvybės palaikymui būtino maisto, reikia nedaug laiko ir rūpesčio. O turtams arba pragyvenimo priemonėms kaupti rankų darbu taip, kaip tuo užsiima amatininkai pasauliečiai, reikia skirti daug laiko ir didelių pastangų. Taigi atsakymas į antrąjį argumentą yra akivaizdus.
- [10] Tačiau reikia turėti omenyje, kad Evangelijoje Viešpats draudė ne darbą, o sielos rūpestį dėl pragyvenimui būtinų dalykų. Juk jis nepasakė „nedirbkite“, bet pasakė *nesirūpinkite* (Mt 6, 25). Ir tai įrodė remdamasis žemesnių už žmogų būtybių pavyzdžiais. Juk jeigu dieviškoji apvaizda pasirūpina paukščiais ir lelijomis, kurie dėl savo žemesniosios padėties sau pragyvenimo negali užsidirbti taip, kaip žmogus, tai dar labiau ji rūpinasi žmonėmis, kurių padėtis yra aukštesnė ir kuriems ji yra suteikusi gebėjimą prasimaitinti savo pačių darbu. Todėl jiems nevertėtų baimintis dėl šiam gyvenimui būtinų dalykų ir rūpesčiu dėl jų kankintis. Tad akivaizdu, kad cituotose Viešpaties žodžiuose nėra nieko, kuo būtų galima minėtą gyvenimo būdą pasmerkti.
- [11] To gyvenimo būdo negalima pasmerkti argumentu, kad jis nėra pakankamas. Juk tik retais ligos ar ko nors panašaus atvejais taip atsitinka, jog kas nors negali savo rankų darbu užsidirbti tiek, kiek pragyvenimui būtina. Juk negalima atsisakyti tvarkos vien todėl, jog retais atvejais čia atsitinka negerovių, nes tiek gamtos, tiek valios nustatytose tvarkose atsitinka negerovės. Ir nėra tokio gyvenimo būdo, kuriuo žmogus būtų apdraustas nuo nepriteklių, nes tiek turtus galima prarasti dėl vagystės ar apiplėšimo, tiek ir iš savo rankų darbo gyvenantis žmogus gali netekti jėgų. Tačiau egzistuoja tam tikra šio gyvenimo būdo apsauga, pavyzdžiui, tam, kurio darbas jo pragyvenimui nėra pakankamas, padeda arba tos pačios bendruomenės nariai, kurie uždirba daugiau, negu jų pragyvenimui būtina, arba tie, kurie turi daug turto. To reikalauja meilės (*caritas*) įstatymas ir prigimtinis draugiškumas, kuriais vadovaudamasis vienas žmogus padeda kitam skurstančiam žmogui. Todėl ir apaštalas Antrajame laiške tesalonikiečiams paskelbęs: „*Kas nenori dirbti, tenevalgo!*“ (2 Tes 3, 10) dėl tų, kurie patys savo darbu negali užsidirbti pakankamai maisto, tiems, kurie gali, patarė: *O jūs, broliai, nesiliaukite darę gera!* (2 Tes 3, 13)
- [12] Kadangi kukliam pragyvenimui reikia nedaug dalykų, tai tiems, kurie patenkinama nedideliais ištekliais, nereikia daug laiko skirti rankų darbui. Tad savanoriškai pasirinkusiems neturtą jis nelabai trukdo užsiimti dvasine veikla, tuo labiau kad dirbantys rankomis gali mąstyti apie Dievą ir jį garbinti, arba daryti ką nors panašaus į tai, ką atskirai vienatvėje gyvenantys privalo daryti. O kad rankų darbas jų visiškai neatskirtų nuo dvasinės veiklos, jiems į pagalbą gali ateiti kiti tikintieji.
- [13] Nors savanoriškas neturtas priimamas ne tam, kad rankų darbu asmuo išsivadotų nuo dykinėjimo ir apmarintų kūną: juk rankų darbu gali užsiimti ir turtų savininkai. Tačiau neabejotina, kad rankų darbas tiems tikslams tinka, net ir tuo atveju, kai jis pragyvenimui nebūtinus. Vis dėlto dykinėjimo galima išvengti kitomis, naudingesnėmis veiklomis, o kūno geidulius apmarinti stip-

- resniais vaistais. Dėl šių priežasčių nebūtina dirbti tam, kuris turi arba gali turėti kitų pragyvenimui tinkamų šaltinių. Mat tik pragyvenimo priemonių poreikis verčia dirbti rankomis, todėl Antrajame laiške tesalonikiečiams apaštalas rašo: „*Kas nenori dirbti, tenevalgo!* (2 Tes 3, 10)
- [14] Ketvirtasis gyvenimo būdas yra gyventi iš to, ką kiti paaukvoja. Jis taip pat tinkamas tiems, kurie savo noru priima neturtą.
- [15] Juk nėra netinkama, kad tas, kuris atiduoda tai, kas jam priklauso, kad būtų kitiems naudingas, būtų kitų išlaikomas. Jeigu taip nebūtų, tai žmonių visuomenė negalėtų išlikti, nes jeigu kiekvienas rūpintųsi tik savo paties reikalais, tai nebūtų kas pasirūpina bendruomenės nauda. Todėl žmonių visuomenei palanku, kad tie, kurie, paniekinę rūpestį pačiais savimi, tarnauja bendrajai naudai, būtų išlaikomi tų, kurių naudai tarnauja. Juk iš tiesų ir kariai iš kitų jiems mokamos algos gyvena, ir valstybės vadovai aprūpinami iš bendrojo fondo. O tie, kurie savo noru prisiima neturtą, kad gyventų pagal Kristų, atsisako visko, kad tarnautų bendrajai naudai išmintimi, erudicija ir pavyzdžiu šviesdami liaudį arba pamokslais ir patarimais ją palaikydami.
- [16] Todėl akivaizdu, kad nėra nieko gėdingo tame, kad jie gyvena iš to, ką jiems kiti duoda, nes priimdami pragyvenimui būtinus laikinus dalykus, jie savo ruožtu atsilygina didesniais dalykais, t. y. kitiems padeda dėl dvasinių dalykų. Todėl Antrajame laiške korintiečiams apaštalas rašo: *jūsų perteklius*, – t. y. laikinų dalykų perteklius, – *tepapildo jų nepriteklių*, – t. y. tų pačių dalykų nepriteklių, – *kad vėliau jų perteklius*, – t. y. dvasinių dalykų perteklius, – *atpildytų jūsų nepriteklių ir būtų lygybė* (2 Kor 8, 14). Mat tas, kuris kitam padeda, tampa jo gerų ir blogų darbų dalyviu.
- [17] Tačiau, kai savo pavyzdžiu jie kitus kviečia į dorybę, atsitinka taip, kad tie, kuriuos jų pavyzdys paveikia, silpniau prie turtų prisiriša regėdami, kad kiti dėl gyvenimo tobulumo visiškai atsižada turtų. Kuo mažiau kas nors myli turtus ir uoliau siekia dorybės, tuo lengviau savo turtus kitų poreikiams skiria. Todėl tie, kurie savo noru priima neturtą ir gyvena iš to, ką jiems duoda kiti, naudingesni kitiems neturtėliams tuo, kad savo žodžiais ir pavyzdžiu pasiturinčiuosius skatina imtis gailestingumo darbų, negu žalingesni tuo, kad priima labdarą, skirtą neturtėlių gyvenimo palaikymui.
- [18] Taip pat akivaizdu, kad tobulai dori žmonės, tokie, kokie turi būti tie, kurie, turtus paniekinę, savo noru neturtą priėmė, sielos laisvės nepraranda dėl to, kad iš kitų priima gyvybei palaikyti būtiną minimumą, nes sielos laisvę žmogus praranda tik dėl tų dalykų, kurie jo aistras užvaldo. Todėl tie dalykai, kuriuos žmogus niekina, jo laisvės neatima, nors jis ir priima juos.
- [19] Nors išlaikymas tų, kurie gyvena iš to, ką jiems duoda kiti, priklauso nuo duodančiųjų valios, tačiau dėl to jis nėra netinkamas Kristaus neturtėlių gyvybei palaikyti, nes yra priklausomas ne nuo vieno žmogaus valios, o nuo daugelio. Juk neįmanoma, kad didžiojoje tikinčiųjų liaudies masių daugumoje neatsirastų daugybės tų, kurie dosnia širdimi tenkintų reikmes tų, kuriuos gerbia už jų dorovinį tobulumą.

- [20] Nėra netinkama, kad jie savo reikmes išsakytų ir būtinų dalykų prašytų tiek kitiems, tiek sau patiems. Juk skaitome, kad ir apaštalai taip darė. Pragyvenimo reikmenis iš tų, kuriems pamokslavo, jie priėmė ne tiek elgetavimo, kiek įgaliojimo pagrindu pagal Viešpaties nurodymą, jog tie, kurie *Evangelijai tarnauja, privalo iš Evangelijos gyventi* (1 Kor 9, 13–14), ir priėmė ne tik sau, bet ir tiems Jeruzalėms vargšams (Apd 9, 27; 2 Kor 8), kurie, atsisakę nuosavybės, gyveno skurde, tačiau pagonims nepamokslavo, bet jų dvasinis atsivertimas galėjo būti naudingas tiems, kurie juos išlaikė. Todėl apaštalas įtikinėjo tokius žmones paremti ne per prievartą, bet laisva valia (2 Kor 9, 7) duodant išmalda, o pastarųjų atžvilgiu tai yra ne kas nors kita kaip elgetavimas. Tačiau toks elgetavimas žmonių nedaro vertų paniekos, jeigu elgetaujama saikingai, apsiribojant tik būtiniausiais dalykais, nesiekiant pertekliaus ir neįžūliai, atsižvelgiant į davėjų padėtį, vietą ir laiką, tai yra į dalykus, kurių paisyti privalo visi tobulo gyvenimo siekiantys žmonės.
- [21] Todėl akivaizdu, kad tokia elgetavime nėra nieko gėdingo. Jis būtų gėdingas, jeigu išmaldos būtų prašoma įžūliai ir netaktiškai, siekiant malonumo arba pertekliaus.
- [22] Tačiau akivaizdu, kad elgetavimas susijęs su tam tikru pažeminimu. Juk kaip patirti veiksmą yra ne taip garbinga, negu jį atlikti, taip priimti yra ne taip garbinga, negu duoti, o būti valdomam ir paklusti yra ne taip garbinga, negu valdyti ir įsakinėti, nors tam tikromis aplinkybėmis ši nelygybė gali būti panaikinta.
- [23] Nusizėminti – tai laisva valia priimti tai, kas žemina, tačiau ne be išlygų, o tik iš būtinybės. Kadangi nusizėminimas yra dorybė, nusizėminantis žmogus nieko nedaro netaktiškai. Todėl būtų ne nusizėminimas, o kvailystė, jeigu priimtume bet kokią pažeminimą, nes doras žmogus nevengia atlikti vien tų žeminančių dalykų, kuriuos būtina atlikti dėl dorybės: pavyzdžiui, jeigu gailestingumas reikalauja artimui atlikti kokią nors žeminančią pareigą, tai doras žmogus dėl pažeminimo neatsisakys jos atlikti. Tad jeigu būtina, kad gyvenimo neturte tobulybės siekiantis elgetautų, tai šio pažeminimo priėmimas yra nusizėminimo dorybė. Kartais žeminančius dalykus dorai priimame ir tada, kai to nereikalauja mūsų pareigos, kai savo pavyzdžiu kitus skatiname atlikti jų pareigas, kad jiems tai daryti būtų lengviau: juk ir kariuomenės vadas kartais atlieka paprasto kareivio pareigą, kad kitus paskatintų. O kartais žeminančiais dalykais naudojamės tarsi vaistais. Pavyzdžiui, turintis į puikybę linkusią sielą žmogus, kad pažabotų šį jos polinkį, arba laisva valia, arba kitų paskatintas saikingai naudojami žeminančiais dalykais, kai daro tai, kas jį sulygina su prasčiausius darbus atliekančiais prasčiausiais žmonėmis.
- [24] Tačiau itin neprotingai klysta manantys, kad Viešpats jiems draudžia rūpintis prasimaitinimu. Juk kiekviena veikla reikalinga rūpesčio. Tad jeigu žmogus privalėtų nesirūpinti kūniškais dalykais, tai privalėtų neužsiimti jokia kūniška veikla, o taip elgtis būtų nei įmanoma, nei protinga, nes Dievas kiekvienam daiktui skyrė jo prigimtį atitinkančią veiklą. O žmogus yra sudarytas iš dvasinės

ir kūniškos prigimties. Todėl pagal dieviškąjį patvarkymą būtina, kad žmogus atliktų tiek kūnišką veiklą, tiek dvasinius dalykus mąstyti, ir kuo daugiau jis dvasinius dalykus mąsto, tuo tobulesnis esti. Tačiau žmogaus tobulumas nereikalauja visiškai atsisakyti kūniškos veiklos, nes toji veikla yra nukreipta į tai, kas būtina gyvybei palaikyti, o tas, kuris jos atsisako, savo gyvybę, kurią kiekvienas turėtų saugoti, paniekina. Nieko neveikiant tikėtis Dievo pagalbos dėl tų dalykų, dėl kurių žmogus gali pats sau padėti, reiškia elgtis kvailai ir gundyti Dievą. Mat, kaip jau minėjome², dieviškajam gerumui būdinga tai, kad jis dalykus parūpina ne tiesiogiai viską atlikdamas, bet kitus jiems derama veikla užsiimti skatindamas. Todėl nedera tikėtis, kad Dievas padės tam, kuris nesištingia pats sau padėti, nes tai prieštarautų dieviškajai tvarkai ir jo gerumui.

- [25] Bet nors mūsų veikla priklauso nuo mūsų pačių, vis dėlto ne nuo mūsų priklauso, kad ji pasiektų norimą tikslą, nes jos kelyje gali pasitaikyti neįveikiamų kliūčių: tai, ką savo veikla kiekvienas pasiekia, priklauso nuo dieviškosios apvaizdos. Todėl Viešpats mums liepia nesirūpinti tais dalykais, kurie priklauso nuo Dievo, tai yra mūsų veiklos rezultatais, tačiau jis nedraudžia rūpintis tuo, kas nuo mūsų priklauso, tai yra mūsų pačių veikla. Todėl Dievo nurodymui prieštarauja ne tas, kuris rūpinasi tuo, ką jam pačiam priklauso daryti, o tas, kuris, besirūpindamas nepageidautiniais padariniais, savo veikloje nesiima tų veiksmų, kurie būtini norint išvengti tų padarinių, dėl kurių turime pasikliauti Dievo apvaizda, palaikančia net paukščius ir augalus, nes atrodo, kad tuo rūpintis – vadinasi, kartoti dieviškąją apvaizdą neigiančių pagonių klaidą. Todėl Viešpats savo pamokslą užbaigia nurodymu nesirūpinti rytdiena. Tuo jis mums draudžia ne saugoti tai, ko mums tam tikru metu rytoj prireiks, bet rūpintis būsimais įvykiais, tarsi nepasitikint Dievo pagalba, arba šiandien gyventi rytdienos rūpesčiais, nes kiekviena diena atneša naujų, todėl Viešpats pridūrė: *Kiekvienai dienai gana savo vargo* (Mt 6, 34).
- [26] Taigi aišku, kad įvairiai gali gyventi tie, kurie savo valia pasirinko gyventi skurde. Iš visų gyvenimo skurde būdų pagyrimo labiau nusipelno tas, kuris žmogaus sielą labiau atitolina nuo rūpinimosi laikiniais dalykais ir išlaisvina nuo užsiėmimo jais.

Literatūra ir nuorodos

¹ Aristotelis, Nikomacho etika. Iš senosios graikų k. vertė J. Dumčius. *Rinktiniai raštai*. Vilnius: Mintis, 1990, p. 106 (1112b).

² Tomas Akvinietis, *Suma prieš pagonis*, trečioji knyga. Iš lotynų k. vertė G. Vyšniauskas. *Logos* 74, 2013, p. 149–150, sk. 77.

Iš lotynų kalbos vertė
prof. dr. Gintautas VYŠNIAUSKAS,
Klaipėdos universitetas

Versta iš S. Thomae de Aquino *Summa contra gentiles*, Romae, Apud sedem commissionis Leoninae et apud librariam Vaticanas, Desclee et C. Herder, 1934.